

Handelingsgericht advies

Visie en operationalisering

In deze visietekst wordt de visie beschreven, evenals de operationalisering van de kernactiviteit *handelingsgericht advies*. We starten met een overzicht van de geldende regelgeving, waarna we hierop voortbouwen door de specifieke invulling vanuit GO! CLB toe te lichten. Tot slot omschrijven we de verschillen en de gelijkenissen met de andere kernactiviteiten van het CLB.

Vanuit GO! CLB omschrijven wij de kernactiviteit handelingsgericht advies als volgt:

De kernactiviteit handelingsgericht advies heeft betrekking op één of meer van de vier begeleidingsdomeinen. Het gaat om informatie en/of een advies ten aanzien van de leerling, ouder en/of school dat gebeurt zonder dat er een HGD-traject dient opgestart te worden. Vanuit eerdere contacten met de leerling, ouders en/of school vormt het CLB een beeld van de leerling in de context. Op basis van dit beeld formuleert het CLB een weloverwogen advies. Op deze manier draagt het CLB bij tot gelijke kansen voor een zo optimaal mogelijke gezondheid, groei en totale ontwikkeling.

1. Handelingsgericht advies: regelgeving

1.1 Decreet leerlingenbegeleiding

Het decreet leerlingenbegeleiding operationaliseert een handelingsgericht advies als volgt: “het centrum geeft advies aan de leerling, de ouders of het schoolteam over keuzemogelijkheden en gedragsalternatieven of eventueel bepaalde hulp”.

Noot: in het decreet leerlingenbegeleiding komt het woord handelingsgericht advies ook voor in de definitie van handelingsgerichte diagnostiek: een cyclisch zoek- en beslissingsproces van het centrum waarbij informatie over het individu en zijn omgeving wordt verzameld, geïntegreerd en afgewogen met als doel de problemen, de onderwijsnoden of de hulpvragen te objectiveren, te analyseren en te verklaren met het oog op adequate advisering voor het handelen. Voor de analyse wordt gebruikgemaakt van wetenschappelijk verantwoorde methoden, en als die voorhanden zijn, van vastgelegde standaarden. Bij leerlingen met een specifieke onderwijsgerelateerde behoefte wordt een handelingsgericht advies gegeven over ondersteunende maatregelen in onderwijs al of niet geformaliseerd als vermeld in de onderwijsregelgeving. Het proces verloopt volgens een systematische procedure, in samenwerking met de leerlingen, de ouders en de school met aandacht voor positieve kenmerken en met aandacht voor de wisselwerking en wederzijdse beïnvloeding van het individu en de omgeving.

1.2 Referentiekader CLB-kwaliteit

Ook het [referentiekader CLB-kwaliteit](#) (RclbK) omschrijft handelingsgericht advies, en dit zowel binnen de cirkel 'bijdragen tot de ontwikkeling van de lerende' als binnen de cirkel 'resultaten en effecten':

Bijdragen tot de ontwikkeling van de lerende > Het CLB begeleidt lerenden via een vraaggestuurde aanpak > B2: De begeleiding bestaat uit een traject op maat op basis van de kernactiviteiten: onthaal, vraagverheldering, handelingsgericht advies, handelingsgerichte diagnostiek, begeleiding en de draaischijffunctie.

Een leerlinggebonden begeleidingstraject door het CLB start met een eerste contact met de lerende, de ouders, de school of een netwerkpartner waarbij de aanmelding beluisterd wordt. Op basis daarvan kan de CLB-medewerker samen met de lerende, de ouders, de school of de netwerkpartner de problemen inventariseren en contextualiseren om vervolgens oplossingsstrategieën te verkennen en af te toetsen aan een mogelijk aanbod.

Het centrum kan aan de lerende en zijn ouders informatie en advies geven over keuzemogelijkheden en gedragsalternatieven en eventueel bepaalde hulp aanraden.

Het traject kan bestaan uit handelingsgerichte diagnostiek waarbij de CLB-medewerker samen met de lerende, de ouders en de leraren de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de lerende en de ondersteuningsbehoeften van de ouders en de leraren omschrijft. Om de diagnostiek kwaliteitsvol en gelijkgericht aan te pakken, gebruiken de centra de Prodia-protocollen en andere wetenschappelijk verantwoorde methoden. De diagnostiek resulteert in een handelingsgericht advies aan de lerende of de ouders over gedragsalternatieven of bepaalde vormen van ondersteuning. Het handelingsgericht advies voor de leraar is gericht op de versterking van zijn handelen ten aanzien van de lerende.

Het centrum kan ook begeleiding voorzien door multidisciplinaire ondersteuning te bieden die erop gericht is om samen met de lerende naar oplossingen voor de situatie te zoeken.

Het CLB stelt een gerichte doorverwijzing naar een welzijns- of gezondheidsorganisatie voor wanneer dit nodig blijkt. Na een doorverwijzing blijft het CLB samen met de school en met de externen de lerende en de ouders opvolgen. Het CLB fungeert dan als draaischijf tussen de lerende, de ouders, de school en het extern hulpverleningsnetwerk. Om doorverwijzingen transparant en effectief te organiseren sluit het CLB, waar nodig, samenwerkingsovereenkomsten met externe diensten binnen het uitgebouwde netwerk.

Resultaten en effecten > R1: Het CLB bereikt resultaten op het vlak van de leerlinggerichte werking.

Een kwaliteitsvolle en aanklappende werking op het vlak van leerplichtbegeleiding draagt bij tot positieve resultaten op het vlak van kleuterparticipatie, van problematische afwezigheden en afwezigheden omwille van tuchtmaatregelen. Het CLB draagt bij tot gelijke kansen voor een zo optimaal mogelijke gezondheid, groei en totale ontwikkeling. Dankzij kwaliteitsvolle en doelgerichte begeleiding kan het CLB een adequaat antwoord formuleren op de zorgvragen van de lerenden. Dat antwoord kan het gevolg zijn van gerichte informatie, een begeleiding, een handelingsgericht advies of een goed gedocumenteerde doorverwijzing en opvolging.

Kwaliteitsvolle individuele begeleiding op de vier begeleidingsdomeinen draagt bij tot meer en betere groei- en ontwikkelingskansen voor de lerenden en een hoger welbevinden en voorkomt vroegtijdig schoolverlaten.

1.3 Toezichtskader inspectie: ontwikkelingsschalen

Binnen de vraaggestuurde leerlingenbegeleiding:

2.2 B3 – Handelingsgericht advies

BENEDEN DE VERWACHTING	BENADERT DE VERWACHTING	VOLGENS DE VERWACHTING	OVERSTIJGT DE VERWACHTING
De medewerkers formuleren nauwelijks een advies dat betrekking heeft op de vier begeleidingsdomeinen. In dat proces worden de actoren onvoldoende actief betrokken. Het advies richt zich onvoldoende naar de leerling, de ouders en het schoolteam. De medewerkers formuleren zelden een adequaat antwoord op de (zorg)vraag.	De medewerkers formuleren een algemeen advies dat betrekking heeft op de vier begeleidingsdomeinen. In dat proces worden sommige actoren betrokken. Het advies richt zich naar de leerling, de ouders of naar het schoolteam. De medewerkers formuleren soms een adequaat antwoord op de (zorg)vraag.	De medewerkers formuleren een handelingsgericht advies dat betrekking heeft op de vier begeleidingsdomeinen. In dat proces worden de actoren actief betrokken. Het handelingsgericht advies richt zich naar de leerling, de ouders en het schoolteam. De medewerkers formuleren een adequaat antwoord op de (zorg)vraag.	De medewerkers formuleren een handelingsgericht advies dat betrekking heeft op de vier begeleidingsdomeinen. In dat proces worden de actoren actief betrokken. Het handelingsgericht advies richt zich naar de leerling, de ouders en het schoolteam. De medewerkers formuleren een adequaat antwoord op de (zorg)vraag. De wijze waarop de medewerkers de kernactiviteit handelingsgericht advies opnemen, is een voorbeeld van goede praktijk.

Binnen de aanbodgestuurde leerlingenbegeleiding:

3.2 A5 - Trajecten in functie van een verplicht advies

BENEDEN DE VERWACHTING	BENADERT DE VERWACHTING	VOLGENS DE VERWACHTING	OVERSTIJGT DE VERWACHTING
De medewerkers formuleren onvoldoende verplichte adviezen voor leerplichtige leerlingen die revalidatie tijdens de lestijden volgen en voor leerlingen bij een vervroegde instap in het deeltijds onderwijs. Bij een indicatiestelling naadloos flexibel traject (NAFT), melden de medewerkers de leerlingen of een klasgroep onvoldoende aan en volgen hen nauwelijks op. De onderbouwde adviezen dragen onvoldoende bij tot een verbeterde participatie van de leerlingen aan onderwijs en voorkomen zelden schooluitval of ongekwalificeerde uitstroom.	De medewerkers formuleren niet steeds waar nodig een verplicht advies, op basis van een gelopen traject met de leerling, de ouders en de school, voor leerplichtige leerlingen die revalidatie tijdens de lestijden volgen en voor leerlingen bij een vervroegde instap in het deeltijds onderwijs. Bij een indicatiestelling naadloos flexibel traject (NAFT), melden de medewerkers de leerlingen of een klasgroep niet altijd aan en volgen hen in beperkte mate op. De onderbouwde adviezen dragen beperkt bij tot een verbeterde participatie van de leerlingen aan onderwijs en voorkomen te weinig schooluitval of ongekwalificeerde uitstroom.	De medewerkers formuleren waar nodig een verplicht advies, op basis van een gelopen traject met de leerling, de ouders en de school, voor leerplichtige leerlingen die revalidatie tijdens de lestijden volgen en voor leerlingen bij een vervroegde instap in het deeltijds onderwijs. Bij een indicatiestelling naadloos flexibel traject (NAFT), melden de medewerkers de leerlingen of een klasgroep aan en volgen hen verder op. De onderbouwde adviezen dragen bij tot een verbeterde participatie van de leerlingen aan onderwijs en voorkomen schooluitval of ongekwalificeerde uitstroom.	De medewerkers formuleren waar nodig een verplicht advies, op basis van een gelopen traject met de leerling, de ouders en de school, voor leerplichtige leerlingen die revalidatie tijdens de lestijden volgen en voor leerlingen bij een vervroegde instap in het deeltijds onderwijs. Bij een indicatiestelling naadloos flexibel traject (NAFT), melden de medewerkers de leerlingen of een klasgroep aan en volgen hen verder op. De onderbouwde adviezen dragen bij tot een verbeterde participatie van de leerlingen aan onderwijs en voorkomen schooluitval of ongekwalificeerde uitstroom. De wijze waarop de medewerkers op basis van hun betrokkenheid bij de trajecten met de leerlingen, de ouders en de scholen de verplichte adviezen formuleren, is een voorbeeld van goede praktijk.

2. Handelingsgericht advies: GO! CLB visie en operationalisering

De decreetgever definieert het begrip handelingsgericht advies binnen verschillende contexten: zowel als aparte kernactiviteit als vermeld binnen de kernactiviteit handelingsgerichte diagnostiek. Om verwarring in het werkveld te vermijden, doen we hieronder een poging om beide begrippen te onderscheiden, te verduidelijken en te operationaliseren.

We maken een onderscheid tussen het handelingsgericht advies als kernactiviteit op zich en het handelingsgericht advies dat een fase is binnen een handelingsgericht diagnostisch traject. We

besluiten daarom om voortaan te spreken over de ‘kernactiviteit handelingsgericht advies’ en het ‘handelingsgericht advies binnen HGD’.

Wat betreft ‘handelingsgericht advies binnen HGD’ verwijzen we naar de [Prodia-protocollen](#), alsook de GO! specifieke visie op diagnostiek. We gaan in de tekst hier niet dieper op in.

Het decreet leerlingenbegeleiding en het referentiekader CLB-kwaliteit definiëren verschillende actoren waarvoor het CLB de kernactiviteit handelingsgericht advies kan inzetten. In het decreet leerlingenbegeleiding heeft men het over drie actoren (met name de leerling, de ouders of het schoolteam) terwijl het referentiekader in zijn definitie het enkel heeft over lerenden en ouders. Vanuit het GO! stellen we voor om het decreet leerlingenbegeleiding te volgen: de kernactiviteit handelingsgericht advies kan dus gebeuren ten aanzien van de leerling, de ouders en/of de school.

De kernactiviteit handelingsgericht advies situeert zich binnen het kernproces ‘vraaggestuurde leerlingenbegeleiding op de vier begeleidingsdomeinen’ van het CLB. Het CLB kiest ervoor om deze kernactiviteit in te zetten na de inzet van de kernactiviteiten ‘onthaal en vraagverheldering’. Het CLB kan deze kernactiviteit inzetten na een vraag van een leerling, ouder en/of school. Uit de vraagverheldering blijkt dat de adviserende finaliteit nodig is en dat deze kernactiviteit het beste antwoord biedt ten aanzien van deze vraag. Bij vragen vanuit de school, is het belangrijk dat zij vooraf leerling en/of ouder informeren over de contactname bij het CLB.

Vanuit GO! CLB omschrijven wij de kernactiviteit handelingsgericht advies als volgt:

“De kernactiviteit handelingsgericht advies heeft betrekking op één of meer van de vier begeleidingsdomeinen. Het gaat om informatie en/of een advies ten aanzien van de leerling, ouder en/of school dat gebeurt zonder dat er een HGD-traject dient opgestart te worden¹. Vanuit eerdere contacten met de leerling, ouders en/of school vormt het CLB een beeld van de leerling in de context. Op basis van dit beeld formuleert het CLB een weloverwogen advies. Op deze manier draagt het CLB bij tot gelijke kansen voor een zo optimaal mogelijke gezondheid, groei en totale ontwikkeling.”

Het CLB werkt steeds handelingsgericht bij het geven van een advies. Zoals het decreet en de ontwikkelingsschaal ‘trajecten in functie van een verplicht advies’ omschrijven, heeft het CLB ook een beperkt aantal verplichte adviezen te geven². Idealiter gebeuren deze verplichte adviezen door CLB na de inzet van een handelingsgericht diagnostisch traject. Wanneer een handelingsgericht diagnostisch traject niet nodig is om tot een brede beeldvorming te komen³, kan ook de kernactiviteit handelingsgericht advies van het CLB worden ingezet om dit advies ten aanzien van de leerling, de ouder en/of de school te geven. Als er gekozen wordt voor de kernactiviteit handelingsgericht advies, kan dit advies enkel kwaliteitsvol zijn op voorwaarde dat het CLB reeds eerder betrokken was bij de begeleiding van de leerling (vb. bij een recent CLB-consult waarop dit ter sprake is gekomen of na de inzet van één of meerdere andere kernactiviteiten ten aanzien van de leerling, de ouders en de school). Op basis van deze brede beeldvorming, kan het CLB dan een kwaliteitsvol handelingsgericht advies geven. De kernactiviteit handelingsgericht advies is dus geen louter administratieve formaliteit. De

¹ Uiteraard kan er ook door het CLB voor gekozen worden om een HGD-traject op te starten, maar dan is er sprake van een andere kernactiviteit en is deze definitie niet van toepassing.

² Meer info over ‘trajecten rond verplichte adviezen’ is te vinden op GO! pro, thema CLB: [Trajecten rond verplichte adviezen](#)

³ Zie ook de voorwaarden voor opstart HGD-traject, zoals vermeld in de Prodia-protocollen.

kernactiviteit handelingsgericht advies situeert zich dus naast de vraaggestuurde werking (zie hierboven), ook binnen de aanbodgestuurde werking.

Het handelingsgericht advies na 'onthaal en vraagverheldering' valt eveneens samen met de functie 'brede instap' (Integrale Jeugdhulp). De functie brede instap bestaat uit een breed onthaal en vraagverheldering los van probleemkenmerken voor kinderen en jongeren, hun ouders, opvoedingsverantwoordelijken en school met informatie en advies in functie van vervolghulp.

Wanneer de school de hulp van het CLB inroept naar aanleiding van een probleem dat ze ervaren bij één of meerdere leerlingen, kan het CLB verschillende kernactiviteiten inzetten. Doorgaans is dit consultatieve leerlingenbegeleiding, een handelingsgericht diagnostisch traject of begeleiding. In geval van een advies kan het dus ook gaan over de kernactiviteit handelingsgericht advies.

Voorbeelden van de kernactiviteit handelingsgericht advies:

- In het kader van een kleuterconsult stellen ouders een vraag over de aanpak van het slaapprobleem bij hun kind. De verpleegkundige geeft na het onthaal en de vraagverheldering een handelingsgericht advies. Een HGD-traject is (voorlopig) niet nodig.
- Een vraag van een leerling in het kader van een onderwijsloopbaanbegeleiding, waarbij het CLB informatie geeft en doorverwijst naar geschikte kanalen (vb. onderwijskiezer...).
- Tijdens een CLB-chat sessie geeft een medewerker tips aan ouders omtrent de omgang met hun puber tijdens de examenperiode.
- Een leerling meldt zich tijdens de zomervakantie bij het CLB in verband met de zoektocht naar een nieuwe school.
- Het CLB wordt gecontacteerd naar aanleiding van een ernstig incident op school. De school wil de leerling definitief van school verwijderen. CLB geeft een handelingsgericht advies op basis van de beeldvorming die men recent van de leerling verzamelde (met name info verkregen tijdens een CLB-consult en een reeds afgesloten HGD-traject).
- Een grootouder van een kind van 18 maanden maakt zich zorgen om slaapproblemen bij zijn kleinkind. Het CLB verwijst hier gericht door naar een Huis van het Kind.
- Een papa van een leerling heeft het moeilijk met het betalen van de schoolrekeningen. Hij vraagt aan het CLB wie hem daarbij kan helpen. Het CLB verwijst door naar het OCMW.

3. Verschillen en gelijkenissen met andere kernactiviteiten

Uiteraard zijn er gelijkenissen en verschillen met de andere kernactiviteiten die het CLB inzet.

We onderscheiden volgende verschillen en gelijkenissen met **handelingsgerichte diagnostiek**:

- In vergelijking met HGD is de kernactiviteit handelingsgericht advies eerder beperkter in omvang en tijd. Wanneer voor deze kernactiviteit wordt gekozen, gaat men ervan uit dat de betrokkenen zelfstandig met het advies aan de slag kunnen en dat verdere diagnostiek niet noodzakelijk is om de maatregelen adequaat te kunnen afstemmen. In de praktijk kan het echter aangewezen zijn om na te gaan of ouders, leerlingen en het schoolteam het advies effectief kunnen uitvoeren. Daarnaast kan het zinvol zijn om vooraf afspraken te maken over de manier en het moment van terugkoppeling, zodat er geëvalueerd kan worden of het handelingsgericht advies volstaat of een ander traject, zoals HGD, begeleiding of draaischijffunctie, toch wenselijk is. De concrete invulling van deze opvolging kan variëren afhankelijk van de situatie.
- HGD is steeds multidisciplinair, de kernactiviteit handelingsgericht advies kan multidisciplinair zijn maar is dit niet steeds. HGD is doorgaans meer systematisch breed in vergelijking met de kernactiviteit handelingsgericht advies.

- Zowel HGD als de kernactiviteit handelingsgericht advies vertrekken van beeldvorming om tot een advies te komen. HGD bevat bovendien ook steeds een strategie- en integratie- en aanbevelingsfase, daar waar dit bij de kernactiviteit handelingsgericht advies niet het geval is.

De belangrijkste principes om het onderscheid te maken tussen een handelingsgericht advies en **draaischijffunctie** worden hieronder omschreven. Deze principes behoren tot een kwaliteitsvolle draaischijffunctie, en zijn minder aanwezig binnen een handelingsgericht advies:

- Vanuit de onderwijsleersituatie als onze CLB-expertise
- Op basis van een kwaliteitsvolle indicatiestelling
- Opvolging CLB ifv afstemming schoolexterne hulp op onderwijsleersituatie van de leerling
- Geen overbruggingshulp
- Maatschappelijke signaalfunctie

We onderscheiden volgende verschillen en gelijkenissen met **consultatieve leerlingenbegeleiding**:

- Leerlingen en/of ouders worden steeds maximaal betrokken (zie HGW-uitgangspunt constructieve samenwerking). Wettelijk gezien is er voor de inzet van consultatieve leerlingenbegeleiding geen akkoord van de ouders of leerling nodig, voor de inzet van de kernactiviteit handelingsgericht advies is dit wel het geval.
- Bij de kernactiviteit handelingsgericht advies kan er informatie of een advies worden gegeven ten aanzien van de leerling, de ouder of de school. Bij de kernactiviteit consultatieve leerlingenbegeleiding wordt de school versterkt bij de aanpak van problemen die ze ondervinden bij individuele leerlingen of groepen van leerlingen.
Er situeert zich een grijze zone of overlap tussen deze twee kernactiviteiten wanneer de leerkracht een vraag stelt.
  - Stelt deze een vraag over een groep leerlingen, dan gaat het steeds om kernactiviteit consultatieve leerlingenbegeleiding.
  - Wanneer de school een vraag stelt rond de aanpak van een individuele leerling, kan het CLB ondersteuning bieden vanuit consultatieve leerlingenbegeleiding en/of handelingsgericht advies. Consultatieve leerlingenbegeleiding focust hierbij op het versterken van de leerkracht: op basis van de gedeelde informatie en adviezen wordt samen onderzocht welke aanpak voor de leerkracht haalbaar en helpend is. Handelingsgericht advies richt zich meer op het formuleren van concrete, op de leerling afgestemde adviezen. Beide kernactiviteiten kunnen, indien er toestemming is van ouders of leerling, geïntegreerd worden ingezet. Wanneer toestemming ontbreekt, kan het CLB ondersteuning bieden via consultatieve leerlingenbegeleiding, waarbij de focus ligt op het versterken van de handelingsmogelijkheden van de school zonder leerlinggebonden gegevens te verwerken.
- Bij de kernactiviteit handelingsgericht advies bevinden we ons in fase 2 van het zorgcontinuüm, terwijl we ons bij consultatieve leerlingenbegeleiding focussen op fase 1. Beide kunnen aan elkaar worden gekoppeld (zie hierboven). Bij consultatieve leerlingenbegeleiding is een specifieke leerling niet formeel aangemeld bij het CLB.
- Bij de kernactiviteit handelingsgericht advies gaat het om een advies vanuit een expertenrol, terwijl bij consultatieve leerlingenbegeleiding het proces van samen nadenken over een aanpak en het versterken van het schoolteam centraal staat.
- Er is een verschil in registratie: de kernactiviteit handelingsgericht advies registreren we in het LARS-dossier van de leerling, consultatieve leerlingenbegeleiding registreren we in het samenwerkingsdossier of via centrumeigen registratieafspraken.

Samenvattend ziet dit er als volgt uit:

	Handelingsgericht advies	Consultatieve leerlingenbegeleiding
Kernproces	vraaggestuurd of aanbodgestuurd in het kader van verplicht advies	schoolteamversterkende begeleiding, consultatieve reflex binnen vraaggestuurde en aanbodgestuurde begeleiding
Doel	versterken van de ouder, leerling of school in functie van de aanpak van de leerling/eigen aanpak	sterker maken van het schoolteam om zo indirect een positief effect te verkrijgen op de ontwikkeling en het welbevinden van de lerende
Doelgroep	gericht op 1 leerling	gericht op 1 of meerdere leerlingen
Toestemming	streven naar constructieve samenwerking met leerling, ouder en school (HGW)	
	bij aanmelding door de school is expliciete toestemming van leerling en/of opvoedingsverantwoordelijke(n) nodig	geen expliciete toestemming van leerling en/of opvoedingsverantwoordelijke(n) nodig
Actor	leerling, ouder of school	school (zoco/ILB/lkr)
Focus	advies over keuzemogelijkheden, gedragalternatieven en eventueel bepaalde hulp	ondersteuning van schoolteam bij analyse en aanpak van problemen bij een leerling of een groep leerlingen
Rol CLB	expertenrol	coachende, gidsende rol